СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 178. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 3. серпня, 1926. VOL. XXXIV. No. 178. Jersey City, N. J., Tuesday August, 3. 1926. THREE CENTS

ТРУПИ ПАДУТЬ У ЦЕРКОВНІЙ БОРОТЬБІ У МЕКСИКУ

МЕКСИКО, 1. серпня. — Згідно зі своєю заповіддю мексиканський уряд став списувати церковне добро й запечатувати ті церкви, в яких не правиться богослуження.

В кількох місцевостях з того приводу прийшло до поважних заворушень, ба навіть кровопролиття. Звичайно підюджені священиками вірні обкидували в сих случаях урядників каміннєм і цеглами, урядники викликали пожарну сторожу, а коли ся нічого не могла зробити, то й військо.

На основі урядових звітів, у пятницю підчас подібних заворушень згинуло 3 людий, а поліція арештувала коло 50.

Вулицями столиці парадувало нині 50,000 мущин і жінок, які стоять за політикою уряду президента Каєса. Вони несли прапори, звернені проти духовеньства. Прапори голосили: Священики богаті, народ бідний. Релігійної суперечки тут нема; се лишень видумка гордих духовників.

БУДУТЬ ВИКОПУВАТИ ТРУПА ВБИТОГО ПРОПОВІДНИКА И ЙОГО ЛЮБКИ.

ТРЕНТОН, Ню Джерзі, 31. липня. — Стейтовий уряд, який послідними днями повів рішучу судову акцію проти людий, яких він підозріває за вбийство проповідника Гола й його любовниці, пані Милз, членниці його церковного хору, постановив розслідити також, чому державна прокураторія досі через 4 роки занедбувала справу. Межи инчим постановлено також викопати тіла вбитих, щоби переконатися, чи не зроблено тілам щось такого, що має на ціли здержати або викривити процес.

СМЕРТЬ РОСІЙСЬКОЇ АРТИСТКИ.

МІЯМІ, Флорида, 21. липня. — Нині поповнила тут самогубство через скок з 18-го поверха готелю жена англійського барона Ройс Ґарета, з роду Москвитянка, дочка відомого посла Лаврова, досить відома артистка-співачка.

Її самовбийство викликало велику сензацію. Поліція зараз догадалася, що самовбийство було вислідом змови з мужом покійної. Мужа через цілий день не можна було найти, а коли найшли, то він справді признався, що він змовився був зі своєю женою поповнити самовбийство, але через утопленнє в морю.

ПРИСУД НА ЮНІЙНИХ ПРОВІДНИКІВ.

ІНДІЯНАПОЛИС, 31. липня. — Федеральний суд засудив нині Джана Паркера і Роберта Армстронґа, віцепрезидентів юнії робітників електричних трамваїв, на три місяці вязниці кождого за те, що їх юнія не послухала заборони суду та не запобігла страйкови сих робітників.

ТКАЛЬНЯНІ СТРАЙКАРІ ЗБЛИЖАЮТЬСЯ ДО АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 31. липня. — Яких 8,000 ткальняних робітників з Ґарфілду, Пасейку й Лоді, які страйкують уже 27 тижнів, постановило тут нині на своїх зборах ввійти в порозуміння з Американською Федерацією Праці щодо приступлення до неї.

Рівночасно вибрали вони комітет, який має повести переговори в справі закінчення страйку та порозумітися зі сенатором Борою, який в тій справі заявив свою згоду на посередництво. Сенатор Бора мав заявити у Вашинґтоні, що Американська Федерація Праці готова перебрати заступство інтересів страйкарів.

Алберт Вайсборд, голова страйкового комітету, заявив про сю постаову страйкарських зборів, що готов уступити з проводу страйком, але зробить се аж тоді, коли буде певний, що реорганізація юнії не дасть підприємцям нагоди зломити страйк.

ЗЛУЧЕНИЙ ФРОНТ ПРОТИ ФАШИЗМУ РОЗБИВСЯ ЧЕРЕЗ КОМУНІСТІВ.

НЮ ЙОРК, 31. липня. — Місцеві робітничі юнії старалися вже від довшого часу зорганізуватися проти фашизму в одну організацію, Протифашистський Союз. Організація не потрафила закріпитися, бо комуністи хотіли використати сю нову організацію для поширення комунізму, а другі проти сього запротестували.

ЦІКАВА ПРИГОДА З ГРОМОМ.

МИДЕЛТАВН, Ню Йорк, 31. липня. — Підчас бурі, що навістила сю околицю минувшої пятниці, грім ударив у дім А. Гитмена. Громовиця зійшла по електричних проводах дому та вдарила самого Гитмена так, що сей впав на місци без памяти. Покликаний лікар привернув його з трудом до життя, але заявив, що він ціле своє життє буде носити на своїх плечах рисунок дерева з пнем і галуззям, який нарисував йому грім.

НОВИЙ ВОЄННИЙ ВИНАХІД.

ВАШИНГТОН, 31. липня. — Інжінери американської армії придумали й удосконалили таку кулю, що вона лишає в воздусі огнений слід своєї дороги на запалює всякий пальний матеріял, який по дорозі стрічає. Винахід буде мати велике значінне для стрілців при машинових крісах, головно при вишукуванню цілі.

КРАВЕЦЬКИЙ СТРАЙК ПОЧИНАЄ ПЯТИЙ ТИЖДЕНЬ.

НЮ ЙОРК, 1. серпня. — Страйк кравців жіночої одежі почав нині 5-й тиждень свого існування. З того проводу юнія заявляє, що страйк іде дуже добре, бо ні один робітник ні одна робітниця не працює в шапах, обнятих страйком.

Юнія пятнує рівночасно заяву підприємців, які підсувають своєю заявою, що страйк викликали комуністи для комуністичних цілий. Юнія каже, що страйк має поправити долю робітників, а не заводити комунізм.

ЧИСЛО ГУРАҐАНУ РОСТЕ ДАЛІ.

НАСО. БАҐАМ, 31. липня. — Уряд Багамських островів має спис пропавших підчас недавного гураґану осіб, який має 400 імен. Покищо стверджено, що в гураґані згинуло 126 осіб. Шкоду обчисляють на 8 міліонів долярів.

ЗНУЩАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ.

„Карпатська Правда" наводить ряд випадків, що малюють безправне положення українського селянства на Підкарпаттю. І так в селі Негрово при громадських роботах сільський війт наказав бідним селянам впрягатися до возів. Коли бідаки не виповнили наказу і пропонували війтови заставити до цеї роботи багатих селян, що мають коні, то жандарми побили селян. В селах, що віддали свої голоси на комуністичну партію, чеські жандарми вдираються зі зброєю до хат і розганяють всякі зібрання, хочби то були лише сусідські сходини. За найменше нарушення правил і наказів місцевої влади, а їх дуже багато, селян на кілька місяців саджають в тюрму і кажуть платити грубі кари.

ЯК ПРОХОДИТЬ УКРАЇНІЗАЦІЯ РАДУСТАНОВ НА КИЇВЩИНІ.

Президія Київського Окрвиконкому затвердила постанову окружної комісії в справі українізації. За весь час перевірено 471 установ з 24.500 співробітниками. До першої категорії зараховано 21%, до другої — 43% і до третої — 36%. На перевірку не прийшло майже 1000 осіб. Зазначено, що в богатьох установах діловодство провадиться не українською мовою. В установах співробітники між собою, а також і з одвідувачами говорять російською мовою і це причинюється до чималого рецидиву української неписьменности. Вивіски, штампи та печатки, дарма, що був відповідний наказ, по богатьох кооперативних установах написано російською мовою. Від 1. січня до 30. червня 1926 року прийнято 600 нових співробітників, що не знають української мови.

Комісія постановила подати до РСІ матеріяли про 20 установ, що не виконують правил українізації. Крім того подано прокуратурі справи про керовників 5 установ, що порушили теперішнє положення про українізацію.

КОБИ ТІЛЬКИ ДОДЕРЖАВ СЛОВА...

Поль Бонкур листом з дня 2. червня с. р. до Президента Української Національної Ради д-ра Е. Петрушевича потвердив одержання письма Президента з березня с. р., дякує за інформації, заявляє, що не мав спроможности за короткий час свого побуту в Польщі оглянути її сучасну територію і додає, що проблеми, які Президент порушує в свойому письмі, совісно перестудіює з української точки погляду.

НА ПРИГНОБЛЕНІЙ ЗЕМЛІ.

Один з бувших українських емігрантів, що недавно повернув до рідного села, подає в листі до знайомого такі спостереження: „Сегодня вже... день, як я находжуся на рідній, але заплаканій бідою та польською службою пригнобленій землі. Приїхавши до свого села, я за голову взявся. Дощі не перестають падати, болото, що нема змоги вийти за поріг, непорядки такі, що не можу на це дивитися. Але за це двір гарно відбудований, робітник працює на двірськім полі за мізерних 80 ґр. денно, без ріжниці мужчина чи женщина. Війт назначений вельможним, котрий посідає двори, а затверджений старостою, але такий війт, котрий іде на руку тій голоті. В неділю, т. є 6. червня, було в Золочеві віче, на котрім населення мало висказатися, за якою владою воно є: за Пілсудского, чи за Вітосовою. Був тут — як кажуть — брат Вітоса, ну і гурток кольоністів, та й деяких війтів, що заявилися за Вітосом. Противна сторона так запротестувала, що цей гурток лишився в лічниці. Один з них зараз помер, а й п. Вітосови прийшлося набрати камінців на голову. Одним словом, було велике кровопролиття. А жандарми удавали, що цього „не видять".

ЗАСТРІЛИЛА СВОГО ЧОЛОВІКА.

В Ярославі 29-літний жандарм, Ян Дубель, мав о 4 літа старшу від себе жінку. Чи здавалося їй, чи воно дійсно так було — досить того, що жінка картала завжди чоловіка, що занедбує її і потайки має коханки. Минулого тижня вернув жандарм пізно домів, а жінка стала сваритися з ним. Але чоловік положився мовчки спати і заснув. Тоді жінка взяла револьвер і вистрілила в голову чоловіка, який відразу сконав. Її арештовано.

СМЕРТЬ ВІД ГРОМУ.

В Завадці, пов. Бжеско, стався 2. червня такий дивний випадок: Господар Габель працював в полі з сином. Коло полудня зірвалася буря з громами і грім ударив в комин Габеля, але забив тільки кота, який спав у печі. Тимчасом Габель в полі сховався зі сином і коровою під вербу. Кілька хвиль по ударі грому в хату Габеля, вдарив грім в вербу і убив Габеля, його сина і корову.

ДВОТИЖНЕВА ПОДРУЖА ПРОБА.

В большевицькій пресі можна було недавно читати звіт із процесу одного подружя, що наглядно ілюструє большевицькі відносини. Підчас процесу горожанин Трядський жалівся, що його жінка не видержала 2-тижневої подружої проби. „Прошу подумати, що колиб не та проба, я міг би змарнувати ціле моє життя. Я умовився з моєю жінкою, що увільню її від зарібкової праці, бо мені здавалося, що я найшов у тій жінці мій ідеал життя. Реєструємося, жиємо зі собою два тижні й за той час одно одного обсервує. Коли вона виявиться доброю жінкою, то до неї належить усе, що їй куплю за той час проби, на будуче також дбатиму про її одяг і про те, щоби мала як найприємнійше життя. Колиж виявилося би, що не надається, мусілаби забратися до всіх чортів".

— Алеж Трядська — каже суддя — жадає від вас лише її річей: плаща і двох суконь.

Трядський підскакує: „Або то її річи? Таж то я купив".

Трядська, яка не здала іспиту подружої зрілости, каже: „Ми разом купили плащ, черевики і сукню. Я прийшла до нього і зареєструвалася 10-го а 24-го викинув мене".

— Таж я вам говорив — перебиває Трядський — що без проби не зареєструюся. Яж не можу нараз на ціле життя... В Японії приміром... Але не вдається йому оповісти про подружі взаємини в Японії. Суд видає оречення: „Горожанин Трядський має дати горожанці Трядській 72 рублі титулом відшкодування за відібрані річи, дані їй в дарунку".

МАКСИМАЛЬНО - МІНІМАЛЬНА УНІВЕРСИТЕТСЬКА ПРОГРАМА.

„Руль" передає кілька подробиць з офіціяльних повідомлень радянського уряду про те, що мусять уміти молоді люде, які хотять записатись у т. зв. університет Зіновєва. Цей комунікат каже: „Товариші, що хотять записатись в університет, мусять уміти висловлювати свої думки письменно без граматичних і стилістичних похибок. Мусять знати чотири головні математичні ділання, а також загальні принципи фізичної ґеографії. Необхідно домагатимуться від них орієнтації у політичних подіях дня і знання останніх рішень з важних конґресів і конференцій комуністичної партії, ще й їх розуміння. Крім цього повну історію комуністичної партії, книжку Зіновієва „Історія комуністичної партії" і добрий погляд на політику цієї партії від жовтневої революції. Історію боротьби кляс та з національної економії треба знати лише те, чого учать у... середніх школах". Програма на всякий випадок оригінальна. Студент Зіновієвського університету повинен мати в одній половині голови ідеї досвідного політика, а в другій лише факти з книжок народньої школи.

КЕММЕРЕР ВЗЯВСЯ РАТУВАТИ ФІНАНСИ ПОЛЬЩІ

ВАРШАВА, 31. липня. — На банкеті польсько-американської торговельної палати, виданім в честь професора Кеммерера і його комісії, яка розсліджує польські фінанси, заявив Кеммерер, що він не має ще ясного пляну що до цего, як ратувати фінанси Польщі. Одначе вже тепер може заявити одно, що поліпшити польську валюту зможе в першу чергу доляровий банк. Такий банк має дійсно в короткім часі повстати, а державний банк Польщі буде головним шеровцем того банку.

З річених виводів Кеммерера не можна надіятися великого успіху з його місії. Сам він заявив вже тепер, що Польща цілком певно відкине дуже богато з його санаційних пропозицій.

НАЙБІЛЬШІ ЕВРОПЕЙСЬКІ МАЙНИ ПЕРЕХОДЯТЬ В РУКИ АМЕРИКАНСЬКИХ КАПІТАЛІСТІВ.

КАТОВИЦІ, Шлеск, 1. серпня. — Майни спадкоємців великого промислового магната Гіше переходять до американських рук.

Майни лежать по части то в Польщі то в Німеччині.

Це є тепер найбільше европейське підприємство, яке попало в руки американського капіталу. Майни ті закупив синдикат двох американських фірм: Анаконда Компанія і Геррімен і випустив бонди нової американсько-шлеської корпорації на $15,000,000.

Весь заряд майн находиться в руках американських.

АТЕНТАТ НА ДИКТАТОРА ПРІМО ДЕ РІВЕРУ.

БАРЦЕЛЬОНА, 1. серпня. — Анархіст-робітник Домінго Маша Торрент кинув штилетом на еспанського диктатора Прімо де Ріверу, коли той їхав на залізничий дворець, щоби вертати до Мадриду. Штилет пролетів мимо вуха і врився в сидженне повозки. Диктатор оглянувся, а побачивши застромлений штилет, вирвав його, спокійно оглянув і всадив до кишені. Не звертаючи на ту подію дальшої уваги, поїхав далі, а поліція арештувала 34-літного анархіста.

АМЕРИКАНСЬКИХ ТУРИСТІВ РАДО ВИТАЮТЬ ТІЛЬКИ В ІРЛЯНДІЇ.

ЛОНДОН, 1. серпня. — Віль Роґерс заявив, що він переїхав 20 країв і нігде не бачив прихильности до американських туристів. Одна тільки Ірляндія витає їх у себе радо і тамтуди повинні прямувати всі Американці, котрі їдуть до Европи. Тимбільше, що мала Ірляндія має більше краси чим ціла Европа до купи.

СМЕРТЬ ВИЗНАЧНОГО СІОНІСТИЧНОГО ПИСАТЕЛЯ.

ЛОНДОН, 1. серпня. — Помер Ізраель Занґвіл, визначний сіоністичний новеліст і драматург, якого штуки грано на ріжних американських сценах.

Був сином російського емігранта, який втік з Росії і в той спосіб уйшов смерти, на яку його засуджено.

МОЛЯТЬСЯ ЗА МЕКСИКО.

РИМ, 1. серпня. — У всіх церквах відправлено богослуження на інтенцію мексиканських католиків. Папа відправив тиху Службу Божу в своїй приватній каплиці.

ПОАНКАРЕ ТАКИ НЕ ВІДКАЗУЄТЬСЯ ВІД ЧУЖОГО КАПІТАЛУ.

ПАРИЖ, 1. серпня. — Кабінет премієра Поанкаре має за собою таку більшість, якої вже давно не було в французькім парляменті. Головна девіза, яка зєднала симпатію загалу для премієра, була та, що Франція може піднестися з фінансової скрути о власних силах. Це чарівне слово було причиною того, що парлямент ухвалив нові податки та приняв фінансовий плян уряду майже вцілости.

Та тепер ходять серіозні чутки, що Поанкаре таки оглядається за позичками за границею держави. Хоче затягнути їх на поправу франка і на піднесенне індустрії і є дані, що таку позичку Франція дістане в Анґлії і Голяндії.

ВАКАЦІЇ ДЛЯ КОНЕЙ.

БЕРЛІН, 1. серпня. — Всі коні, які заняті в Берліні при услугах з рамени міста, дістали тритижневу відпустку і йдуть на „вакації" на 300 акрову фарму на пашу.

„КОЛЬОНІЯЛЬНИЙ" ТИЖДЕНЬ В НІМЕЧЧИНІ.

ГАМБУРҐ, 1. серпня. — Розпочалися тут великі демонстрації, які мають виявити домагання німецького народа до звороту забраних Німеччині підчас війни африканських кольоній. Демонстрації будуть тревати цілий тиждень.

НАСЕЛЕННЄ ФРАНЦІЇ ЗРОСТАЄ.

ПАРИЖ, 1. серпня. — Послідна статистика виказує, що число народин у Франції зменшилося в порівнанню з попереднім роком. Мимо цего населенне збільшилося. Причина того явища та, що смертельність дітей змаліла.

ВЕЛИКА АМЕРИКАНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ ВІДВІДУЄ ЛІҐУ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА, 1. серпня. — 300 делеґатів американської Крисчен Ендевор Сосаєті прибули до Женеви і святкували 635-літну річницю швайцарської незалежности та відвідали Ліґу Націй. З рамени ґенерального секретаря Ліґи привитав їх Менлей Годсон, професор гарвардського університету.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗНОВА ПАН ПРОТИ СВОЇХ СЛУГ

В ріжних большевицьких ґазетах у Росії та в ріжних жидівських, большевицьких і небольшевицьких, поза Росією друкуються тепер ріжні дебати про кольонізацію України й Криму жидівськими кольоністами. Попадають у тій дискусії цікаві заяви.

Наробила недавно немалого шуму в сих двох пресах заява Василя Овчінікова, члена Молодечої Комуністичної Ліґи Криму, в котрій сей представляв публично большевицьким лідерам невдоволенне селян зі сеї кольонізації. Молодий комуніст каже, що йому, який веде аґітацію серед селян, часто приходиться чути закиди селян проти сеї кольонізації, закиди, на які він не може вдоволяючо відповісти. „Селяни, — писав він публично до Калініна, голови центрального виконавчого комітету совєтів у Москві, — „висказуються перед мною з обуреннєм і протестами проти жидівських кольоністів. Наші сини й браття, кажуть селяни, билися за Перекоп. Десятки тисяч наших братів лягло там своїм тілом. Ми добули Крим, наша побіда коштувала нас дорого, і щож ми бачимо тепер? Наші домагання, щоби нас поселити в Криму, відкинено і нас заслано поселитися в Сибір."

Даючи на сі запити відповідь, Каленін навіть зовсім не береться заперечувати факту, що селяни обурені на жидівську кольонізацію України й Криму. Він у своїй відповіди, яка була друкована в „Ізвєстіях", а відтак була перепечатана в „Крестянській Ґазеті" (Селянській Ґазеті), виразно признає, що справді „селяни завидують Жидам, що їх поселюється в Криму, тоді як Москалів, Українців та Білоросів висилається в Сибір і ще дальше на Далекий Схід."

В сих двох признаннях обох дискутуючих зі собою сторін виходить ясно, що українське селяньство, тай то не лишень українське, але й московське й білоруське, не годиться на кольонізацію України й Криму Жидами. Ось тут урядово немовби стверджується сей факт, який підносили ми тут вже на самому початку сеї кольонізації, а за який большевицькі ґазетярі в Америці на нас були обрушилися, пятнуючи сю вістку як неправду та наплітуючи сім міхів гречаної вовни про любов межинародного пролетаріяту.

Відомо, що Каленін старається виправдувати сю політику московського уряду. Та лишень у своїй статті він узявся за дуже ховзьке оружжа: він каже, що українським селянам нема що дивуватися, що вони противляться жидівській кольонізації України, бо мовляв українські селяни здавна відомі антисеміти. В сій заяві видно цілу плиткість арґументації сього великого большевицького лідера. Для нього причина „зависти" українських селян проти жидівських кольоністів у царській антисемітській аґітації. Цікаво, де є такий народ у світі, який послушно без протесту давбися випирати другому народови зі своєї землі, яку він засів, своїм потом управляв, своєю кровю боронив? При чому тут антисемітизм? Чи не ненавиділи жидівські селяни в Палестині римських зайдів, як вони прийшли виганяти їх з їх прадідньої землі? Чи треба сих Жидів пятнувати за якусь спеціяльно підсичувану ненависть до римського жовніра, урядника й кольоніста, чи треба се признати як явище, зовсім природне, природне як квіт цвіту, як схід сонця, як любов матери до дитини?

ПУСТІ НАДІЇ НА ПОЛЬСЬКЕ ВИЗВОЛЕННЯ

З приводу польських базікань про польські наміри визволити непольські народи Польщі зпід польського державного й суспільного гнету, не від речі буде пригадати, що про подібні деклямації говорить наука.

Один з більших американських соціольоґів (учені, що розсліджують права розвою громадяньства) Едвард Алсворт Рос, професор Висканського університету, у своїм начерку соціольоґії вичисляє ріжні роди визиску одної частини громадяньства другою. Є половий визиск, як приміром у случаю рабунку жінок военними побідниками. Є рілиґійний визиск, коли побідники визискують свою владу над побідженими в сей спосіб, що примушують їх приймати віру побідників (се діється тепер приміром в Польщі). Є визиск своєї влади для особистого звеличання, для зросту сили й поважання визискувача, як се діється при всякій монархії. Є наконець економічний визиск, при якому визискувач вживає своєї переваги для забирання маєтку другої людини та покористування його працею без відповідної заплати.

Відтак проф. Рос каже, що одною з найбільше замітних черт визиску є власне те, що бажанне визискувати існує так довго, як довго існує сила визискувати. Як довго людина може визискувати другу людину, так довго вона буде визискувати. Инчими словами, визискувач правильно ніколи не зрікається своєї можности визиску. Він ніколи не звільняє визискуваних. Він ніколи не приходить до переконання, що визиск є шкідливий. Визиск власне се має до себе, що він підкопує розум визискувача та робить його нездібним доглянути, що він сидить на карку другої людини, що друга людина його ненавидить, що вона його хоче позбутися, струтити зі своїх плечий.

Так говорить тисячлітний досвід людства. І тому всі визискувані повинні добре стерегтися перед залицюваннем визискувачів. Їм треба памятати, що увільнення від визиску може бути вислідом лишень праці їх самих.

КІЛЬКА ЗАМІТОК З ПРИВОДУ ЮВИЛЕЯ ІВАНА ФРАНКА

Десять літ минуло від смерти найбільшого письменника галицької землі і найбільшого Українця після Шевченка. Як Шевченка називано Кобзарем України, так Франка величаємо нашим Мойсеем, не лиш тому, що написав знамениту поему „Мойсей", але, що протягом сорока літ був провідником нашим в мандрівці до обітованої землі, до незалежної України.

Не диво, що суспільність наша не збула мовчаннем такого десятиліття. Скрізь відбуваються концерти, виклади, ювилейні свята і обходи.

Це гарно. Видно, що ми після важких ударів, які падали на нас від смерти Франка до нині, не задеревіли, не стали байдужними й апатичними до всього.

Це безперечно явище потішаюче і відрадне. Та ще збираємося памятник на гробі Франка у Львові будувати. І це потрібна і навіть пожиточна річ, бо памятник, це не тільки видимий знак памяти, але й наука для молодіжи, що заслуженим у народі людям належиться честь і пошана. Народ, що не вміє шанувати своїх заслужених людий, сам пошани не гідний. А скільки тих непошанованих у нас? Хмельницький, Виговський, Мазепа, Орлик, Войнаровський і імже ність числа!

А всеж таки вибір творів Івана Франка, що вийшов заходом „Просвіти" у Львові, я вважаю важнійшим від святочних обходів і навіть від памятника на гробі великого покійника.

Чому? Бо це памятник живий. В творах поета жиє його душа, в них криється його безсмертя. І хочби ми перед памятником з бронзи, або з мармуру по сто поклонів били, так це за сто прочитаних стрічок з його творів не варте. Всякі академії, концерти, всякі обходи і походи без знання творів поета, це парада пуста, шум на воді, гамір на вулиці, більш нічого.

І тому, що лиш тоді будемо могли сказати, що ми гідно відсвяткували десяті роковини смерти Франка, коли з книжки, виданої при тій нагоді, не останеться ні оден примірник і коли в книгарнях нащих будуть викуплені всі його книжки, видрукувані давнійше, беллетристичні і наукові, бо це сором, щоб в десять літ після смерти такого великого письменника пилом припадали його цінні твори.

Або ми справді шануємо Франка і купуємо та читаємо те, що він нам у спадку переказав, або користаємо тільки з нагоди, щоб робити шум, дуримо себе і Його тою пустою брехнею, котру Він так ненавидів за життя.

Нічого третього бути не може.

Франко був в першу чергу поетом, а поетів шануємо читаючи їх твори, і засвоюючи собі те, що в них потрібне й необхідне для нас. З творів Франка найбільше видань мав його „Лис Микита". Видно, що наші діти найбільше його люблять і цінять, що вони найпильнійші читачі на Україні. Це гарно, але не вжеж батькам не сором, не вжеж батьки останутся позаду своїх дітий?

Десятилітний синок може сказати до свого батька: „Я прочитав Франкового „Лиса Микиту", „Абу Казимові капці", „Коли ще звірі говорили", а ти що прочитав, тату?"

Уявім собі таке клопотливе положення такого батька і заздалегідь зарадьмо йому. Хто ще не має Франкових творів, най собі їх купить і прочитає. А поки того не зробив, повинен соромитися дітий своїй, самого себе і памяти того великого чоловіка, котрого він буцімто шанує і величає, купуючи перворядне крісло на концерт в Його роковини.

Якраз такі свята, як десяті роковини смерти Івана Франка повинні ми вихіснувати в тім напрямі, щоб поширити потребу читання і охоту купования книжок, бо це одна з наших найстрашнійших недуг тай цілковита байдужність до книжки. Українців у двоє більше ніж Поляків, а **Поляки друкують і продають десять разів більше книжок ніж ми, а Німці сто разів більше!**

І з яким же чолом беремо ми участь у всяких літературних святах, де наш сором, де наша честь народня?!

Даймо відповідь не словом, а ділами — купуймо і читаймо наші книжки!

Вертаючи до памятника, не забуваймо, що не всякому доводиться бувати на Личаківськім кладовищі у Львові. Не тільки важне те місце, де лежить похований Іван Франко; не менше важні ті, де він родився, ходив до школи, де писав свої що найціннійші твори.

Треба подбати про таблиці на народній школі і в ґімназії в Дрогобичі, про таблицю в товаристві імени Шевченка у Львові і на тій камяниці, в котрій мешкав Франко, перебуваючи у Відні. Це вже видаток, на котрий можуть спромогтися місцеві організації і хіба тільки у Відні требаби помочі нашого загалу. „Тут мешкав Іван Франко, великий український поет, що написав „Мойсея" і перший переклав Ґетового „Фавста" на українську мову". Така таблиця на віденськім мурі здержувалаби міліони прохожих і поширювалаби імя нашого поета.

Але все таки перша й найважнійша річ в десяті роковини смерти Івана Франка; купуймо і читаймо його твори, богатімся тим духовим богацтвом, яке він нам лишив коштом своєї велитенської праці, ціною власного життя!

Богдан Лепкий.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Не дайте себе баламутити.

Від якогось часу нашими землями, нашими селянами і їх долею почали дуже цікавитись людці, яких ми давніще тут не бачили, яких ніхто не знає, або як знає, то з їх праці в соймі, що пішла на шкоду нашого народу. Їздять вони з повіту в повіт, заїзджають навіть на глухі села, влаштовують збори, віча — балакають, кричать, бються в груди, розпинаються за наш бідний народ, плачуть над його тяжкою долею. Часом балакають по польськи, а частіще таки по нашому, по українськи. Сиплять, як з міха обильности, всякі обіцянки, а вже адміністрації, владам на місцях, не щадять „благословенства", за які наших людей давно посажалиб до тюрем. Проте тим крикунам нігде й волос з голови не спаде, проте вони дістають якось і дозволи на збори й віча, хоч нашим навіть послам цього не дозволяють.

Бувають випадки, що зберуться наші люде й вуха порозвішують, хоч доволі наслухаються, як хтось лає тих, що їм вже занадто в карк вілися. І тільки свідоміщі люде слухають, кивають головами і шепчуть між собою: хороше співаєте, пташки — та знаємо ми, чого вам треба. Ну, ну, співайте, а ми послухаємо, а колись — то ми вам заспіваємо, а ви послухаєте, як що вам не позакладає.

Хто ж то їздить і кричить, хто то так співає, хто ніби то нашою кривдою болїє, та чому їм можна те, що нам заборонено?

Не треба вже, здається, нікому казати того, що нас тоді знають, коли ми потрібні. Нас знає і польська влада, коли їй треба рекрута, коли треба стягнути податки, всякі „данини" то що. Нас знали й польські орґанізації, партії і ґрупи, коли їм треба було наших голосів (у 1922 р.), щоб їх людей до сойму й сенату перевести; вони знали тоді навіть по нашому балакати, щоб „краще до душі промовити". Але — коли ми домагаємось хоч частину того, що нам не обіцяно, а що по закону нам належиться — то нас не знають. Коли в соймі й сенаті ухвалювались закони з нашою кривдою, тоді не знала нас жадна польська партія чи ґрупа. А коли нагадаємо те, про що вже нераз писали — що в повіті пахне виборами, то чи треба ще казати, чого то розїздилися по наших містах і селах ріжні пани й підпанки і плачуть над нашою бідою і ніби лають тих, що нас кривдять? — Їздять по наших землях всякі „ліві" Брилі і їх прихвостні (як і в 1922 р.). Сам Бриль побував у большевиків в гостині і після того на всі заставки їх розхвалює. Думає собі — українські селяне большевики (!), то й підуть за ним, і на тому конику виїздить він сам і його прибічні перед нашими селянами. Вони ніби плачуть, але в душі кожний з них кпить собі з наших селян, що слухають його, що дехто попадається в їхні сільця й записується в якісь їхні партії.

Їздять собі такі пани і ніхто їх не зачіпає. І не зачепить! Крізь пальці дивляться на те, що вони роблять, неначе не чують, що вони балакають, хоч у нас кожного навіть думку „чують" і за неї тягають. Алеж своїх вони знають, про що тут ходить.

Не подобається панам, що наш нарід свідоміщає; лякає те, що кривда народня зєднує нарід, що нарід пізнає своїх „приятелів", пізнає шлях до свого кращого. І тут байдуже їм, хто внесе розлад в ряди народні; байдуже їм, хто збиватиме з пантелику наших селян; байдуже, кому вдасться скоріще й краще їх обдурити. Вони мовчать, хоч їх і лають. Так треба, бач, для досягнення мети. Так треба, щоб використати момент, щоб післати од нашого люду польських представників до сойму, байдуже якої вони фарби — щоб тільки доказати, що нас тут немає, а раз нас немає, то яка може бути мова про те, щоб давати щось тому, кого немає?

Це знайте, наші селяне! І коли ходите на віче й слухаєте, то те знайте, хто їх влаштовує й на що вони. Те знайте, що всім отим крикунам, що всі оті теревені, обіцянки, ба навіть гавкання на власти — це все обдумане — все те на те лиш, щоб краще дібратись до нашої шкури.

Те знайте, що тільки самі у своїх організаціях, зі своїми людьми у проводі дібетесь кращого життя! Те знайте, що тільки свої люде, свої провідники вкажуть вам правдивий шлях до вашої мети.

Ст—ко.

„Громада" (Луцьк, на Волині).

ВІДШКОДУВАННЯ ЗА РЕВОЛЮЦІЮ.

Дуже оригінально дивиться на революцію еспанське законодавство, яке мало час звикнути до хронічних переворотів. Провідники останніх заворушень будуть відповідати окремо за політичні наслідки свого заговору, а покищо мусять заплатити високі гривні, нпр. гр. Романонес пів міліона пезетів, ґен. Аґвіреля 200 тис., ґен. Вейре 100 тис. і так далі аж до сенаторів і послів включно. Ще кілька таких революцій, а Прімо де Рівера готов поправити свій державний скарб!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ХАЙ ЖИВЕ КНЯЗЬ (АБО КОРОЛЬ)!

Мої дідуньо були неабиякий знавець до лічення худоби і коний. Бувало ціле подвіря заповнене хворим товаром, який привели люди з цілої околиці. А мої дідуньо ходять поміж скотиною з пущадлом та паском, пускають кров, а відтак заливають хвору худобу всілякими сіллями та зіллям. За сю роботу і за ліки ні гроша не брали від нікого.

Милосерні були і для людий і для худоби. Бувало на ярмарку виглядять десь такі шкапи, що Жиди хиба на шкіру торгують. А вони куплять, заберуть додому і відтак лікують. Памятаю, як наймит що ранку піднимав онті хабети дручком, бо самі не годні були піднестися. Але дідуньо тримали їх і дохторували, аж поки шкапи не поздихали, мабуть від старости.

Скоропадська гетьманщина нагадала мені чомусь мого небіщика дідуня, дай му Боже царство небесне! Як біля хворої коняки, оттак позбиралися наші доктори лікувати хвору і кволу гетьманщину. Щодня небогу підносять дручками і показують, як чудо, свому ізбранному кругови.

Дивлячись ізбранні несвідомими очима на бідну каліку-недоріку тай голосять: Слава тобі, единовладний господарю України! Славкають, присягають, розписуються — щодня лікують, щодня дручками підносять хвору і кволу ідею, а вона щодня більше на ногах хитається.

Не маю я нічого проти сильної влади на Україні. Ани не маю нічого проти монархістичного руху. Так тільки приходить на думку, що якось тота скоропадщина не поширюється і не кріпшає, а мало-помалу переходить у фазу блазенства і штукарства. Мабуть аранжери вже вичерпали увесь свій репертуар з присягами, отченашами і віруями.

І тому, як добрий приятель монархістичної ідеї, я хочу вілляти свіжу кров для оживлення монархістичного напрямку.

Кождий з нас знає, що княжий період деде старший, ніж гетьманський. І в княжій добі находимо далеко сильніще единовластє, ніж навіть за Богдана Хмельницького. Чомуж не вернути нам до княжих часів? Чому не пошукати нам за потомками княжих родів? Чи нема вже може ніяких нащадків колишних наших володарів?

Є вони, є їх доволі! Є княжі потомки і то з тісніщого, з нашого кута, з Галичини! Оттак н. пр. Даниловичі виводять свій рід від князя Данила. Хто зважиться сказати, що покійний гетьман Скоропадський записаний лучше в нашій історії, ніж князь Данило?!

Возьмім наприклад, що теперішний голова хлібоїдів, Северин Данилович, згодивбися приняти княжу корону України. Якби то гарно виглядало „великий князь (або й король) України Северин І. Як легко булоби затямити те імя хочби дитині у школі!

Я знаю, що піднимуться закиди, що у „батька Северина" є гріхи проти церкви, проти правовірности. Але не бійтеся, панотці і панове, дайте йому тільки понюхати корону, а старий Северин зараз і до сповіди піде і на вколішках щодня молитися буде.

Не за корону, а за далеко, далеко менше ми бачили і бачимо щодня „чудесні" навернення.

А у старого досвід великий, і партія своя є, і поміч „союзної держави" можеться найти.

Впрочім крім старого є ще других Даниловичів неабияка громада. Та ще якби пошукав, то хто зна, чи Романюки і Романови не виводять свій рід від князя Романа, а Левицькі від Льва. Спробуйте скликати конвенцію, а побачите, чи вигасли наші княжі роди.

Думаю, що мій арґумент є такий льоґічний, що кождий не-хаотик, кождий, що бажає сильної влади одного наслідственного господаря, признасть мені повну рацію і стане працювати у тім одиноко-спасеннім напрямку, а саме, щоби головою нашої держави був потомок із княжого роду.

Примітка: Dixi et salvavi animam meam!

Княжич.

СВЯТО ФРАНКА В ТЕРНОПОЛІ.

В неділю, 27. червня ц. р., заходом українських культурних установ Тернопільщини відбулося в Тернополі величаве свято з нагоди десятьлітніх роковин смерти І. Франка. У святі взяло участь около шість тисячів громадян і громадянок з цілого тернопільського повіту; треба підчеркнути масову участь селянок — старших і дівчат, — що творили половину учасників. З поблизьких сіл прийшла також шкільна дітвора і взяла участь у поході. Свято булоб випало ще величавіще, бо зголошених їздців у кінній бандерії в народніх строях було три тисячі, але їх не допустила поліція. Тернопільське староство змоболізувало кілька сотень пішої і кінної поліції і ще в ночі обставило нею всі дороги, що ведуть до Тернополя, і ця поліція під грозою крісів і багнетів примусила кінні бандерії до повороту у свої села. Не пускали навіть пішоходів і тисячі селян мусіли завертати домів, бо комітет довідався вже трохи запізно. Вправді на інтервенцію д-ра Ст. Барана в неділю перед полуднем староство приказало поліції перепустити всіх пішоходів до міста, але з деяких рогачок прибули люде вже запізно. В самім місті поліція поводилася коректно, не провокувала і нікого не спинювала.

Свято розпочалося промовою д-ра Степана Барана на великій площі українського „Сокола" про Івана Франка як українського Мойсея, після чого по відспіванню „Ще не вмерла" сформувався великанський похід з пластунками і Міщанським Брацтвом з прапором на чолі. Такої національної маніфестації не бачив Тернопіль від перших роковин смерти в червні 1917 р., коли в поході брали участь тисячі українських салдатів і старших бувшої російської армії з прапорами, музиками, при співучасти делеґації тисячів селян. Похід перейшов вулицями Коперника, Сокола, Качали і Міцкевича у взірцевому порядку до Міщанського Брацтва, де розвязався. Багато дівчат було в народніх строях, а таксамо і поодинокі відділи селянських хлопців були в козацьких одностроях.

На Поляків і Жидів, що масово приглядалися тому походові, зробив він величезне враження і показав перед ними нашу силу. По розвязанню походу, що тревав цілу годину, біля Міщ. Брацтва, відбувся там популярний концерт. На жаль, тільки півтора тисячки могло битком заповнити простору салю, бо понад чотири тисячі селянських учасників і учасниць походу не змогли ізза недостачі місця бути присутними на концерті. Гарно співав мішаний хор читальні „Просвіти" з Ігровиці під керуванням п. Марії Вонсової, що своєю працею поставила його на першому місці між селянськими хорами Поділля. Значно менше удачно вивязався зі свого завдання хор читальні „Просвіти" з Домаморича — зрештою ще дуже молодий. Деклямувала бездоганно мала учениця Будна і п. Леонід Міхенко. Цілість концерту зробила дуже корисне враження на присутних, а саме свято скріпило національну свідомість в українських масах Тернопільщини.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

79.

Братство Сошествія св. Духа в Лейквуд, Огайо, відділ 108 У. Н. Союза.

Засилаю $20.00, другу маленьку, а щиру суму на добродійну ціль будови Сиротинця У. Н. Союза, котрий може принести в часі славу й добро для тих щирих українських синів, котрі зложили ту маленьку суму. Всі жертводавці се щирі і розумні сини нашої Неньки-України, які розуміють, що лишень ділом будується Україна.

Але тут є й другі, які критикують ту справу. В них нема щирости ні любови до свого народа. Ганьба і встид таким синам, котрі поважуються критикувати таку важну народну справу. Як колись стане наш Сиротинець, тоді певно й вони до нас прийдуть похвалитися ділом. Та покищо нині, як 20 дає, то 40 дивиться. Я не можу знати, як їх впустили до Америки, таких попросту сказати — ні не скажу — бо вони самі догадаються, що вони є. Жаль мені тих синів нерозумних.

Закінчую своє коротке письмо желанием слави й успіху в великім ділі.

Т. Грущак, секретар.

80.

Братство св. Івана Хрестителя в Матитак, Лонг Айленд, Ню Йорк, від. 256. У. Н. Союза.

Наш відділ досі зібрав і вислав на Сиротинець Українського Народного Союза суму 30 долярів, на що Братство дало 10 долярів, а члени зложили межи собою 20 долярів.

Члени розуміють вагу Сиротинця й хочуть сю справу попирати, та бажають, щоб Сиротинець став як найскорше.

ЗА ВИДІЛ:
Іван Самотіс, секретар.

81.

Братство Пр. Богородиці в Мекісракс, Па., відділ 258 У. Н. Союза.

Наш відділ зложив збірку на Сиротинець Українського Народного Союза ще в місяцю маю. З каси відділу зложено суму 15 долярів, а кождий член дав по долярови. Се зробило 13 долярів, або разом 28 долярів, які вже вислано до головної канцелярії.

Петро Кріль, секретар.

82.

Братство св. Арх. Михаїла, відділ 243 У. Н. Союза.

Наш відділ розбирав справу Сиротинця Українського Народного Союза на місячнім мітингу дня 20. червня сього року. По короткій дискусії члени одноголосно заявили, що Сиротинець є потрібний та що його треба як найскорше будувати. Ухвалено на будову Сиротинця з відділової каси 50 долярів, а кождий член має зложити на рік одного доляра.

Т. Янсевич, секретар.

83.

Братство св. О. Николая в Савт Бруклин, Н. Й., відділ 293. У. Н. Союза.

При кінці мая с. р. наш уряд одержав відозву в справі Сиротинця для немічних членів У. Н. Союза і сиріт по померших членах. Позаяк справу сю так важну не можна було вирішити на звичайних зборах, ухвалено відложити на півгічні збори, які відбулись в червни с. р.

На сих зборах ухвалено, що кождий член і членкиня обовязані зложити жертву 1 доляра на Сиротинець.

Часть членів свої жертви вже зложила, а решта на слідуючих зборах зложить, котрі вишлемо до Головн. Канцелярії У. Н. С.

Наш відділ, хотяй невеликий, однак має добрих членів, котрі ніколи не відкинуться від жадної народньої праці ані жертви.

ЗА УРЯД:
С. Нигрич, предс.; **Григ. Чоподайло,** секр.; **Волод. Яськевич,** касієр.

НЕШКІДЛИВІ ОБІЦЯНКИ.

Так звана польська національна лівиця, закотивши буцімто серіозно рукави до мнимої „моральної" поправи своєї „великодержави", видвигнула між иншим національне питання, головним чином справу української та білоруської „меншости".

Очевидно — думка чудесна! Тільки вельми інтересно, що польська так звана лівиця береться лічити застарілу й безнадійну нині недугу саме тоді, коли не має найменшої можливости перетворювати свої припізнені дещо принадні слова в реальну дійсність. Це бачимо й тепер: вонаж підмащується Українцям і Білорусинам якраз в цьому моменті, в якому має як найменше впливів на новоутворений уряд! А при усій „революційности" цього уряду „моральної поправи" відомо усім аж надто добре, що понад польськими політичними партіями увихається невтомно своєвільний батіг Пілсудського, здержуючи від усякого державного впливу найбільше саме цю партію, з якої колись він вийшов сам і яка допомогла йому останньо захопити знова диктаторську владу — себто партію польських соціялістів (ППС).

При цьому, чи не ìнтересно, що польська лівиця, яка навіть польським трудовим масам нелиш не дає, але й не обіцює нічого, намагається перед цими масами відогравати ролю якихось неустрашимих революціонерів, коли справа йде про чужі „національні меншости"? Вже це одне повинно нас заставити розглянути блище оцей новий акт польського комедіянства.

Ґ так на днях чотири польські „ліві" партії виступили з декларацією у справі української та білоруської. Із цих партій три, а саме „Пепесівці", „Визволене" і „Селянська Партія" інжиніра Бриля — значить якраз ці, яких не запрошено на міністерські фотелі теперішнього уряду!! — приняли одну спільну декларацію, в якій вони загально „признають українському й білоруському народови право на незалежність" (подумайте, що це за великодушність!), але в Польщі обіцяють їм уже тільки „територіяльну автономію", очевидно лише теоретично, бо зараз після цього засипають Українців і Білорусинів обіцянками всяких полекш, в тому числі приноровлювання також і до них... законів польської конституції...

Четверта партія, „Партія Праці", група, з якої вийшов теперішний премієр а бувший „оборонця Львова" Бартель, ухвалила більше осторожну резолюцію про „автономію" Західної України і Білоруси та заявила готовість співпраці з демократичними групами національних меншин" для відновлення „федеративної ідеї".

Щоби як слід оцінити вартість цих обіцянок польської „лівиці", треба приглянутись, як оці партії на **ділі** відносились і відносяться до Українців і до української справи взагалі. І перш за все приходиться ствердити, що **всі ці партії, без вимку всі! являються творцями і оборонцями польского осадництва на землях Західної України.** Адже цей один факт нахабної грабежі землі з рук української сільської бідноти повинен вистарчити! Адже цей один факт соціяльного злочинства здирає з обличча польських „лівих" партій без сліду комедіянтські маски фальшивого демократизму й соціялізму! І булоб цього одніського факту досить... Та не зашкодить приглянутися кожній із цих партій зокрема.

Перша на розгляд заслуговує партія польських „соціялістів" (ППС), а це з ріжних причин. Не малаж отся партія влади у своїх руках? І то до спілки з польськими ендеками й пястівцями! Тоді вона ніяк не бачила того національного гнету, проти якого вона тепер так буцімто різко протестує!! Ба, навпаки! Найвизначніщі представники цієї партії, панове Недзялковскі, Жулавскі та їм подібні, не так то ще давно розбивалися по цілій Европі і майже на вколішках вговорювали в західно-европейське демократичне громадянство, що в Польщі ніякого національного гнету ніколи не було й нема... Переконували про польський „рай" найчільніших поступових провідників Франції й Англії, між ними Мекдональда й Еріо... Ще перед кількома місяцями звели у Парижі на спільну „розмову" Л. Блюма з графом Скшинським... Цей час панування пепесівсько-ендецької коаліції був найтяжчим в життю українського народу під Польщею! А вкінці, отся сама партія, яка так багато й солодко співає про права поневолених націй, ще **тепер, по нинішний день, не перестає видавати для баламучення українських селян Волині, Полісся і Холмщини часописи й летючки у російській мові!**

Слідуюча партія „Визволене" підлабузилася до українського і білоруського селянства тоді, коли потрібно їй було голосів того селянства, підчас соймових виборів 1922 року. Сейчас після виборів отсі симпатії раптом провалилися не знати куди, щезли неначе камінь під водою. А тодішний голова партії посол Тугут (він перенісся тепер до „Партії Праці"!) теж увихався по західно-европейських столицях, вибілюючи й оправдуючи страхіття польської тюремщини, а відтак у своїй власній особі був творцем „геніяльних" язикових законів, якими доруйновано до решти недобите Грабським українське шкільництво...

„Селянська Партія" пана Бриля, хоча ще молода, виявила свої справжні апетити при організованню польських осадників на Волині і мазурських кольоністів у Східній Галичині. Терен її ділання обмежується до етнографічно українських земель і тут лагодиться вона перебрати у спадщині по ендеках лицарські традиції „оброньцуф" польского „стану посідання" (і панування!) на случай якого ненадійного переввороту... Впрочім у її склад входять бувші безпринципові „визволенці".

Вкінці четверта партія — „Партія Праці". Про неї вистарчить хіба, коли згадаємо, що одним її головачем є премієр Бартель, активний „оборонця" Львова, а другим не менше заслужений „оборонця" польської тюремщини, згадуваний вище посол Ст. Тугут.

Про голословність і „нешкідливість" отсих польських лівих партій свідчить також і це, що коли вони „признають" незалежницькі права українському народу, повинні були в першу чергу подумати про **ці тисячні й тисячні жертви, цих признаних ними на папері визвольних змагань, що карають ся по безчисленних польських тюрмах.** Але про це, про можливість якоїсь амнестії і взагалі якоїнебудь зміни усі ці партії думають не інакше, як лише з панічним острахом, а всі „декларації" про „права на визволення" — це тільки ще оден пр оява нещирого блазенства й польської перфідії.

Всі ці раптові декляративні симпатії польських лівих партій, які зовсім для себе ненадійно опинилися поза скобками політичного впливу на теперішне правительство, **це нешкідливі для них, а для поневолених Польщею народів безвмістовні й безвартісні обіцянки, які можуть стати небезпечними щойно тоді, коли візьметься їх за добру, нефальшовану монету.**

(„Український Прапор").

ЩЕ ПРО ЖИДІВСЬКІ ПОГРОМИ.

Шановні Читачі, Сини України!

Я, іміграпт, прибувший з України сего року, переглядаючи часопись „Наш Поступ" (виходить що тижня в Едмонтоні, Альберта, Канада) з дня 7-го липня с. р., найшов допис, в якім один з защитників нашої рідної України, гр. Иосиф Стадник, оповідає про жидівські погроми на Україні і про ролю Жидів, яку вони вели проти Української Армії, на котрої чолі стояв покійний С. Петлюра. Я прошу помістити моїх кілька слів, як очевидця жидівського погрому на Україні, в місті Проскурові, Подільської губернії.

В той час, коли Українська Армія, ганяючи в упертих боях за грабителем Москалем, то відступала то знов наступала, випираючи хижого наїзника, Жиди міста Проскурова зібралися числом около 250 чоловік і зі зброєю в руках заволодили казармами, де стояв передтим білогородський кінний полк. В той час Українська Армія була в переді, випираючи з міста московських розбишак. Отже Жиди задумали вшкодити Українській Армії і з тилу. Коли українські війська вернули потягами до міста Проскурова, Жиди з білогородських казармів, що стоять на горбі і домінують над містом, відкрили огонь з кулеметів прямо на потяги, що ними проїздили наші війська. Наші, не знаючи в чім справа, застановили потяги і звернули дула гармат на казарми, звідки сипались кулі з кулеметів. Жиди, побачивши, що сим огнем не застрашать українського війська, випали з казармів і почали втікати до своїх домів у Проскурові. Наша армія, як дізналася, що то Жиди так сипали огнем з кулеметів, пігналась за ними в місто, де й горячо з ними розправилась. Жиди ставили знова опір і бій тревав около дві години, доки про неґоро не довідався головний отаман С. Петлюра, котрий приказав сейчас застановити стрілянину. За сей короткий час упало трупом около 1,500 Жидів. В часі сего нападу Жидів на наші війська С. Петлюра був на фронті, що гнався за большевиками і ніяк не знав, що на тилах армії йде жидівсько-українська стрілянина. Колиж дізнався, перший її застановив, як чесний защитник України.

Так як тоді підчас революції Жиди самі своєю поведінкою стягали на себе гнів українського населення, а за тим і погроми, так вони і тепер їздять на бідним народі, відбирають у него землю, шахрують народ на кождім кроці і гнів народа проти Жидів росте. Жидів, за їхню зрадницьку політику супроти народа, котрий їх своєю кервавицею удержує, ненавидить весь український народ. Акт душогуба Шварцбарта ще гірше загострив обопільні відносини між Українцями а Жидами, і хоч жидова грішми викупить душогуба від заслуженої кари, то тим не забезпечить свойого життя на Україні, і може прийти до того, що при першій лучшій способности не остане на Україні ні одної жидівської душі.

Покійному Головному Атаманови і Борцеви за волю України, Петлюрі, слава і честь по віки!

О. Федоришин.

Віктор Ґіґо.

БИТВА ПІД ВАТЕРЛЬО.

(З французької мови переклав Іван Франко). (5)

Центр англійської армії, троха вігнений до середини, дуже густий і дуже многолюдний, займав сильне становище. Він стояв на високій площі Мон-Сен-Жан, маючи за собою село, а перед собою похилість, там досить прикро спохову. Він опирався о той міцний камяний дім, що в ту пору був власністю дідича Нівелля і стояв коло роздоха двох шляхів. Сей дім збудований у XVII в. був такий міцний, що кулі відбивалися від нього. Докола рівнини Англійці тут і там позрубували дерева, поробили загати в тернах, поставили гирло гармати між двома конарами, обтиканими хащем. Їх артилерія стояла закрита в корчах. Ся хитра робота, яку не вважаючи на всякі протести допускає війна, що оправдує всякий підступ, була зроблена так добре, що генерал Гаксон, висланий цісарем о девятій рано оглянути ворожі батерії, не добачив нічого і повернувши сказав Наполеонови, що там нема ніякої перешкоди, крім двох барикад, які загатили дорогу з Нівелли до Женаппи. Се була пора, коли на полях стояло високе збіже. На краю площини лежав узброєний у карабіни 95 баталіон бригади Кемпта в високім збіжю.

Оттак забезпечений і укріплений центр англійської та голяндської армії займав добре становище.

Небезпекою сего становища був ліс Суань, що притикав до поля битви, перерізаний ставами Грендаеля та Буатфорта. Армія не могла схоронитися до нього не розходячися; полки там булиби зараз порозпадались. Артилерия була би пропала в мочарах. Відступлення в той бік на думку многих фаховців, яким, по правда, перечили инші, було би вчинком розпуки.

Веллінґтон докинув до сего центра бригаду Шассе, яку віднав від правого крила, і бригаду Вінке, відняту від лівого крила, а також дивізію Клінтона. До своїх Англійців, до полку Галькетта, до бригади Мітчелля, до ґвардій із Майтленду він додав як підпору та скріплення піхоту Бруншвіка, решту полку Нассау, Ганноверців полку Кільмансеґге і Німців полку Омптеда. Те дало йому в руки 26 баталіонів. Праве крило, як сказав Шарра, було відвернене по-за центр. Одна величезна батерія була заслонена мішками повними глини в місци, яке тепер називають „музеєм Ватерльо". Веллінґтон окрім того помістив у одним долинку драгонів ґвардистів Сомерсета, 1400 коний. Се була друга половина тої англійської кавалерії, що здобула собі заслужену славу. Понсомбай погиб, Сомерсет лишився.

Батерія, яка в разі викінчення могла дорівняти майже редуті, була розложена за дуже низьким муром саду, покрита в поспіху мішками, повними піску, та широким зеленим оком. Сеї роботи не докінчено; не стало часу обвести її частоколом.

Веллінґтон, неспокійний, але все спокійний, сидячи на коні провів тут цілий день у тій самій поставі, недалеко від старого млина Мон-Сен-Жана, що стоїть ще й доси під вязовим деревом, яке пізнійше один англійця ентузіаст купив за 200 франків, зрубав і завіз до Англії. Кулі сипалися довкола. Адютант Гордон упав обік нього. Льорд Гілль, показуючи йому гранат, що вибух коло них, запитав його: „Мій льорде, які ваші поручення і що велите робити нам, коли дасте вбити себе?" — „Чиніть так само як і я" — відповів Веллінґтон. До Клінтона він сказав ляконічно: „Держіться тут до остатнього мужа!" День очевидно кінчився лихо. Веллінґтон крикнув до своїх старих товаришів із під Талявери, Вітторії та Саламанки: „Хлопці, чи не думає хто з вас утікати? Памятайте про стару Англію!"

Коло четвертої англійська лінія подалася взад. На вершку площини від разу щезло все і видно було тільки артилерію та стрільців. Англійські полки, розбиті ґранатами та кулями французькими, зсунулися в долину, через яку сьогодні йде стежка до забудовань услуги фільварку Мон-Сен-Жана; зробився рух відступу, чоло англійської битви сховалося, Веллінґтон зійшов зі свого місця.

— Початок відвороту! — скрикнув Наполеон.

VII. Наполеон у добрім настрою.

Цісар, хоч хорий і втомлений сидженням на коні і місцевим болем, ніколи не був у такім добрім настрою, як того дня. Від самого ранку він, звичайно недоступний для зворушень, усміхався. Дня 18. червня 1815 р. ся глибока душа, замаскована мармуром, ясніла несвідомо. Чоловік, що був понурий під Австерліцом, був веселий під Ватерльо. Найбільші переворотці в життю чоловіка плодять отакі контрасти. Наші радости, се тінь. Найвисший усміх належить до Бога.

Ridet Caesar, Pompeius flebit,*) — говорили легіонарі Блискавкового легіону. Сим разом Помпей не мусів плакати, але се було певне, що Цезар сміявся.

Досвіта, ще в ночі о першій годині, під бурею та дощем на коні з Бертрандом оглядаючи горби в околиці Россомма, задоволеним бачучи довгу лінію англійських огнів, що освічували весь обрій від Фрішмонта аж до Брен-ль-Алледа, він мав те почуття, що судьба, якій він визначив реченець на поли Ватерльо, ставилася точно. Він зупинив коня і якийсь час стояв недвижно вдивляючися в огні, слухаючи громів, і з уст того фаталіста вилетіли в густий сумерк оті таємничі слова: „Ми в згоді". Наполеон помилився. Він із судьбою не був уже в згоді.

Він не заснув тої ночи ані на хвилю. Кожда хвиля приносила йому якусь радість. Він об'їхав цілу лінію старої ґвардії, зупиняючися тут і там, аби промовити кілька слів до вартових. О пів до третьої недалеко Гуґомонтського ліса він почув стукіт маршу якоїсь колюмни; на хвилю подумав, що се відворот Веллінґтона. Він сказав: „Се рушила з місця англійська задня сторожа. Візьму до неволі 6.000 Англійців, що власне прибули до Остенди". Він говорив оживлено; се оживлення явилося у нього від часу виходу на сушу дня 1. марта, коли він побачивши віяючим селянина в затоці Жуана, скрикнув до свойого великого маршалка: „Ади, Бертранде, отсе нам і поміч"! В ночі з 17. на 18. червня він кепкував із Веллінґтона. „Сей малий Англієць потребує науки", — говорив Наполеон. Дощ побільшувався; підчас слів цісаря загриміло.

Пів до четвертої в рані він утратив одну злуду. Офіцери вислані на розвіди донесли йому, що неприятель не рушив з місця. Ніде ані щебернуло, ані одного огню на біваках не погашено. Англійська армія спала. Глибока тиша стояла над землею, тільки на небі був гук. О четвертій гонці привели до нього селянина, який був провідником бригади англійської їзди, правдоподібно бригади Вівієна, що заняла становище Д'Оен на крайній лівиці. О пятій два бельгійські дезертири донесли йому, що вони втекли зі свойого полку і що англійська армія жде битви. „Тим ліпше!" — скрикнув Наполеон. — „Волю розгромити їх, ніж штовхати".

В ранці на березі, що творить кут дороги до Плянсноа, він зліз з коня в болото, велів із фарми Россома принести кухонний стіл і селянську лавку, сів оперши чоботи на вязанці соломи замісць ковра, розгорнув на столі мапу битви і сказав до Сульта: „Гарна шахівниця!"

Наслідком нічного дощу підводи з живністю, стрягнучи в попсованих дорогах, не могли прибути рано. Вояки не виспалися, промокли і були голодні. Се не перешкодило Наполеонови скрикнути до Нея: „Маємо 90 шанс проти 100". В осьмій цісареви принесено снідання. Запросив до нього кількох ґенералів. При сніданню оповідано, що Веллінґтон учора був на балю у княгині Річмонд, а Сульт, простак вояк з виглядом архиєпископа сказав: „Нині буде мати баль". Цісар жартував із Нея, який сказав: „Веллінґтон не буде такий наївний, аби чекав на Вашу цісарську милость". Се зрештою був його звичай. „Він любив жартувати", — говорив Флері де Шабульон. „Основою його характеру був веселий гумор", — мовляв Гурґо. „Він не вичерпаний жартун, більше чудак, ніж весельчак", — сказав про нього Бенжамен Констан. Сі жарти велитня варті того, аби зупинитися при них. Він називав своїх ґренадієрів „хрунями", торгав їх за вуха, сіпав за вуси. „Цісар те й робив, що робив нам псоти", — сказав один із них. Підчас таємної втеки з острова Ельби дня 27. лютого на повнім морі воєнний корабель французький Зефір зустрівся з кораблем Непостійним, на якім їхав інкоґніто Наполеон, і запитав, що чувати про цісаря. Наполеон, що в тій хвили мав на голові свій капелюх з біло-амарантовою кокардою, оздобленою пчілами, який справив собі на острові Ельбі, сміючися взяв трубу і відповів сам: „Цісар мається добре". Хто сміється такими способом, той освоєний із припадками. Наполеон кілька разів підчас снідання під Ватерльо мав напади сміху. По сніданню він спочив четверть години, потім два ґенерали сіли на вязанці соломи, забрали пера в руки і поклали картки паперу на коліна, а цісар подиктував їм порядок битви.

(Дальше буде).

*) Цезар сміється, Помпей буде плакати.

СХІДНА ЛЕМКІВЩИНА І ЇЇ ШКОЛИ.

Недавно довелось мені бувати у східній Лемківщині, т. зн. в тій частині Лемківщини, що творить західну границю львівського воєвідства, а тим самим західну границю давньої землі князя Данила. Шкільним питанням я віддавна займаюся, тому цікавило мене, що сталося з українськими народніми школами по східно-лемківських селах. Думав я собі, що там Полякам нема чого боятися Українців, що тому українські школи по селах лишили певно в спокою. Та де там!

Найбільше польське підприємство в сучасну пору, себто фабрика перетворювання українських шкіл на польські, що на її чолі стоїть львівська кураторія, найшла собі і в східній Лемківщині пригожий терен. В західній Лемківщині, що належить до краківської кураторії, лишено українські школи по селах в цілковитому спокою: все залишилося так, як було. Зате львівська кураторія попереміновала майже у всіх східно-лемківських селах українські школи на „pr" (polsko-ruskie) т. зн. польські, хоч всі ці села домагалися української викл. мови. Ці села є: а) В коросняньському судовому повіті: Чорноріки (село мішане, 407 Українців, дві школи польська й українська, в українській нема ні одної польської дитини), Красна (Укр. 1715, Пол. до 150), Ванівка (Укр. 2133, в школі нема ані одної польської дитини, бо Поляки посилають діти до польської школи в Чорноріках), Ріпник (Укр. 1500, Пол. нема), Вороблик Королівський (Укр. 1300, Пол. кількох): б) в дуклянському суд. повіті: Терстяна (чисто українська), Пилява (Укр. 1805, Пол. кількох), Барвінок (Укр. 700, Поляків-робітників небагато), Зиндранова (Укр. 1502, Пол. нема), Ґирова (Укр. 600, Пол. нема), Мшана (Укр. 1473, Пол. нема), Мисцова (Укр. 1147, Пол. небагато), Поляни (Укр. 1400, Пол. нема), в) в березівському політ. повіті: Яблониця Польська (Укр. 793, Пол. таке саме число: вчать української мови від 3. року по 1 год. тижнево), г) в сяніцькому пол. повіті: Дальова (Укр. 1339, Пол. мало); г) в стрижівському пол. повіті: Близянка (мішане село, Укр. 605, школа була і є польська), Бонарівка (Укр. 1002, лишено українську викл. мову, по польськи вчать історії і географії). Петруша Воля (чисто-укр., викладова мова укр., іст. і геогр. по польськи), Опарівка (Укр. 561, укр. викл. мова, якої завзято боронило місцеве жіноцтво, іст. і геогр. по польськи).

Як бачимо, найдокладнійше виповнили розказ п. Прушинського під опікунчими крилами львівської кураторії шкільні інспектори в Коросні, панове Ґонет, місцевий Мазур і Світневський, спеціяльно спроваджений на те вшехполяк зі Львова. Як инші села, так і коросняньські домагалися в деклераціях полишення в школах української мови викладової. А-ле по щож спроваджено п. Світневського аж зі Львова? В супроводі і при співурядуванні жандармів їздив п. Світневський від села до села, кликав поодиноко до себе господарів, що підписали були деклерації за українською мовою викл., списував з ними „протокол", казав підписатися і їхав до Коросна. По якімсь часі приходило до кожного села повідомлення, підписане вже п. Ґонетом, що на бажання родичів вводить львівський пан куратор в школі — „виклад двуєнзични". Проти того рішення внесли всі села рекурси і в тих рекурсах підчеркнули, що всі люде, кликані п. Світневським, на запит п. Світневського: „Якої школи хочете і чи хочете вчитися по польськи?" відповідали: „Хочемо такої школи, як була", т. зн., щоби мовою навчання була українська мова, а польської мови, щоб учено як предмету. Але відповіди на рекурси ще нема. Говорять, що вони ще й не доїхали до Варшави.

Одначе пп. Ґонет і Світневський не вдоволилися самим переміненням українських шкіл на польські. Вони переводять в діло ще й другу думку п. Прушинського, а саме переносять учителів-Українців, які ведуть в селі хор, або працюють в инший спосіб для народу, в польські села, а на їх місце дають Поляків. І так перенесли в останньому році „для добра школи": управ. Кметка з Красної до Ветшна, учит. Ґолея з Красної до Кросценка Вижн., учит. Левицьку з Красної до Комборні, учит. Шуфлата з Ванівки до Дуклі, учит. Патроніка з Барвінка до Ясьонки, учит. Наґніта з Мшани до Корчини. Тими перенесеннями оба інспектори вже так запудили учителів-Українців, що вони вже своєї тіни бояться. А щоб їх ще більше залякати, розсівають добрі люде поголоски, що ще мають бути дальші перенесення. А найдивніше те, що ніхто з перенесених не жадав ані дисциплінарного доходження, ані не звертався до Найв. Адміністраційного Трибуналу, хоч це можливе, як виходить хочби з органу польського учительства „Ґлос Научицєльскі" (ч. 6. з 31. березня 1926, стор. 134). Цим повиннаб занятися станова організація нашого учительства у Львові.

Тут зазначу принагідно, що львівська кураторія вважає мазурські повіти родом Сибіру і кидає сюди залюбки учителів Українців зі Східної Галичини. Згадаю для приміру кількох: в Корчині (Коросно) сидить „для добра школи" — бо так тепер описуються „взґлєнди службове" — Ґолда з жінкою (кинені сюди зпід Львова); в Тарковіскax (Коросно) упр. Дорош (понад 30 літ служби, жінка й діти на місці десь в Городенщині!), в Оріхівцях (Березів) учит. Чиж, в Яблониці Польській (Березів) учит. Томашевський, в стрижівському повіті п. Витвицький (понад 30 літ служби, жінка й діти десь в Коломийщині) і т. д. і т. д.

Ось таку мартирольогію переживає українська школа й українське учительство.

СТРАШНИЙ МОРД.

До холмського „Нашого Життя" пише дописуватель цього часопису:

В неділю, 13. червня, ц. р., счинилась в селі Молодятичі, пов. Грубешів, траґедія, страшна своїми наслідками. На весіллю Є. Помазанки зарізано ножами 26-літнього селянина Мільничука, о годині 10 вечера, котрий по 4 годинах скінчив життя, отримавши пять ран.

От вам і культура 20 віку. Нема освіти та розумної розваги і наша молодь не хоче її знати, тільки гуляє по кабачках (шинках), яких в селі з десяток, а на газету грошей не має.

Як ця молодь думає жити далі й якими шляхами буде стреміти до поліпшення свого добробуту, трудно в неї довідатись, а час не стоїть. Життя — тяжка боротьба. Всі народи загартовують себе для цієї боротьби в освіті, прикладних знаннях, ремеслах, економічних і політичних орґанізаціях, а наша молодь не бачить і не розуміє вимог життя і потреб часу, не закладає освітних орґанізацій, не виписує газет, з яких довідаласьби, як люде живуть і господарюють, а пиянствує і буянить, не знаючи иншого виходу для своєї енергії. Чи не час вже і нам, після цього страшного випадку, опамятатись і взятись за розум, приступити до орґанізації, яка приведе нас до кращого життя.

ВІДМОВЛЯЮТЬ ГОРОЖАНСТВА.

Адміністративні власти на Підкарпатській Україні відмовляються видавати місцевому населенню свідоцтва приналежности до громади і горожанства. Відмовляють головно робітникам, які змушені шукати заробітку поза родинним селом і тому не можуть виказатися тим, що від 1906 року сидять на одному місці і платять податок, як цього жадають адміністраційні власти при видачі свідоцтва приналежности або горожанства. В наслідок того є на Підкарпаттю багато горожан без права горожанства і приналежности. Тим, що передше узискали право горожанства, тепер чеські урядовці ті свідоцтва відбирають. Запити послів в парляменті в тому напрямі не мали ніякого успіху. Газета, що подає цей факт, запитує чеський уряд, чи не думає він відібрати всему населенню Підкарпаття горожанське право.

ПРОТИКОНСТИТУЦІЙНІ РЕФОРМИ НА ПІДКАРПАТТЮ.

Не зважаючи на протести послів із Підкарпатської України проти розвязання окружних самоуправних тіл, що ними є жупи, і злиття їх в одно самоуправне тіло з осідком в Мукачеві — чеське правительство все таки задуману реформу перепровадило в життя. На чолі нової жупи станув др. Єх.

Так само насильно проходить приділювання окремих сіл, а то і цілих пограничних територій до Словакії. Делеґація, що по тій причині була на принятті у Крамаржа, дістала від нього таку відповідь: „Я нічого не можу в тій справі зробити для Українців тому, що Словаки мені ближчі". Таке поступовання чеського правительства доводить українське населення на Підкарпаттю до крайности.

Катальоґ Книгарні „Свободи"

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає.

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержане своєї літератури, не жаліли часу на читанне книжок, не дивились обоятно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від инших народів. — Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, если народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно трактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Всі члени Українського Народного Союза повинні памятати при купні книжок, що весь прихід з книгарні „Свободи" остається в їх орґанізації, себто в руках самих членів та членкинь У .Н. Союза.

Товариства, Братства й Сестрицтва Українського Народного Союза повинні памятати при замовлюванню книжок і друкарських робіт, що, замовляючи сі книжки й роботи в друкарні „Свободи", дають заробляти своїй власній орґанізації, себто збогачують самих членів та членкинь У. Н. Союза.

КНИЖКИ РІЖНОГО ЗМІСТУ.

(Твори зазначені звіздкою (•) є друковані в Америці, аглядно в Канаді; твори зазначені хрестиком (†) вийшли друком у старім краю; твори без жадних знаків є видані „Свободою").

† Абатеса ді Кастро, оповідання, Стендаль, пер. С. Пащенко	40
• Абу Касимові капці, арабська казка І. Франка	30
• Амалюнга або дочка дебрів, оповідання з часів боїв між Европейцями й Індіянами	20
Американські трости. — Ковбок (казка). — Еміґранти. — Дні нашої слави і недолі	15
† Андріян і Антіной, роман, Ґ. Еберс, перекл. М. Троцький, два томи	95
† Аритметичні правила А. Чепіги (перерібка В. Верниволі)	20
† Байки Езопа для української молодіжи, переповів Л. Селянський, з 4 ілюстраціями, брош. 20, опр.	80
† Байки Івана А. Крилова в переспівах і наслідуваннях Богдана Лепкого, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями	20
† Байки Івана де-ля Фонтена, переклав Л. Селянський, брош. 20, опр.	80
† Байки Леоніда Глібова, з портретом автора, передмовою В. Л. й ілюстраціями	20
• Байки небилиці	10
• Батьківщина й инші оповідання, Ів. Франка	25
• Библійни повісти изъ старого и нового Завѣта (съ образками), написалъ священникомъ О. Л., опр.	1.50
† Біблія, святе письмо старого і нового завіту мовою русько-українською, переклад П. О. Куліша, І. С. Левицького і д-ра І. Пулюя, в полот. оправі	3.00
† Біла машина, оповідання В. Винниченка	10
• Блискавиці, суспільна студія і жовнірські оповідання, Мих. Яцкова	50
Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка горівки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі	15
• Боги жаждуть крови, нап. Анатоль Франс, з французької мови переклав О. Пашук	75
• Борба світів В. Велса	40
• Боротьба о сонце	5
• Борці за правду, повість А. Кащенка	50
† Борці за правду, історичне оповідання А. Кащенка, видання 4-те	45
• Борба Українського Народу за волю і независимість. Огляд подій за рр. 1918, 1919 і 1920, і як будувалась Українська Держава. Написав Д. Долинський	1.00
† Брати Моуглі, оповідання з життя дитини між звірями, Р. Кіплінґа (переклав Ю. Сірий)	50
• Буквар для дітий першого року науки (Народна Школа, перша часть), опр.	30
• Буквар Дм. Андрейка	50
• Варвара Убрик, опов. з життя в монастирах	40
• Варіят з 1906 року. — 2. Вірші. — 3. Між бурливими филями, драма на 4 дії, В. В. Бабієнка	35
Весела бандура, повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музичних інструментів і танців	50
Весела книжочка, з 17 образками. Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий	35
• Ветеринар, або як лічити і плекати домашні звірята, зібрав і перевів після українських і англійських видавництв М. М. Белеґай, з ілюстраціями	60
• Вечері на хуторі біля Диканьки, повістки Миколи Гоголя	15
„Верховина", сольова пісня з акомпаніяментом фортепяна, уложив Мих. Зазуляк	50
† Вибір поезій, О. Федьковича	10
• Віддячився, оповідання з козацької давнини, А. Чайковського	1.00
† Відмолодження, після д-ра А. Штайнаха написав Петро Франко, з образками	10
† Відродження, роман Льва Толстоя, переклав Василь Сімович, з портретом автора і з передмовою перекладчика. Друге, виправлене, з текстовою реставрацією Б. Боднарського зрівняне видання. Три частини в двох томах. Брош. 2.25, опр.	2.75
† Від себе не втечеш, оповідання Марка Вовчка	20
Вільний чоловік і инші оповідання, Ст. Костіва	40
Вічевий співаник	5
• Вічний Жид	10
† В затінку й на сонци та инші оповідання, нап. Юрій Кміт, брош. 35, опр.	50
• В неділю рано зілля копала, оповідання О. Кобилянської	75
Вода в природі. — Уміркований та щирий, В. Винниченка. — Заграй. — Останки „Фортуни". — Дні нашої слави і недолі	20
† Вступ до метафізики, нап. Анрі Берґсон, пер. Евген Яворовський	35
• В тумані, оповідання, Л. Андреєва	20
† Всесильний доляр, оповідання А. Хомика, пер. Н. Суровцова	45
† Гайдамаки Тараса Шевченка, видання ілюстроване артистом А. Г. Сластьоною, велика настільна книга (13x17 цалів), в карт. оправі 3.50, в полот. оправі 5.00, в люкс. оправі	6.00
† Гайдамаки Т. Шевченка	50
• Галицькі анекдоти, гумористичні оповідання, Мст. Руса	10
† Галичина в життю України др. М. Лозинського	25
• Галка смерти. Свобідно за Марк Твейном переклав В. Держирука	5
• Гарна історія о терпеливій Олені, донці Антонія, турецького цісаря з Константинополя	20
Гаси огонь, поки не розгорівся й инші оповідання	20
• Герой капіталу Аптона Сінклера (переклала Н. Романович)	30
Гетьман Мазепа. Дуже поучаюча книжка з ілюстраціями	25
• Гіпнотизм і суґестія в 2-ох частях	40
† Голод, оповідання, В. Винниченка	5
† Гордий царь, Про царенка Івана та чортову дочку, українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 5-ма малюнками Ю. Магалевського	20
† Гостинці, збірка фейлетонів, Миколи Синежупанця	25
† Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці. Друге видання з одмінами й додатками. Написав др. Василь Сімович. Брош. 3.25, в полот. оправі	3.75
• Грішники, роман-хроніка, О. Я. Кониського	80
• Гумор і сатира	25
† Гуморески, нап. А. Аверченко, пер. з російського, брош.	20
Гуцули й Гуцульщина Г. Хоткевича	25
Ґеновефа, оповідання про княжну невинно засуджену на смерть	30
† Ґеновефа, оповідання для народу, переповів Антін Яворівський, з численними образками	35
† Ґолем, оповідання, Г. Майрінка (переклав В. Левицький). Брошур. 1.25, в оправі	1.50
• Дарвінізм Еміля Ферріера (переклад з франц.)	.80
Два брати (з байок) Братів Ґріммів	15
• Два мужі — одна жінка, оповідання Е. Золі (переклав Ом. Ревюк)	20
• Дві могилі, оповідання з сибірського життя І. Королевського	10
• Дві староруські повісти про св. О. Николая, нап. др. В. Щурат, з 3-ма ілюстраціями	10
• Девять братів і десята сестриця Галя, Марка Вовчка	20
† Девять братів і десята сестриця Галя, оповідання Марка Вовчка	20
Де любов, там і Бог, оповідання, гр. Л. Толстоя (переклав Ю. Сірий)	15
† Дещо про гроші	10
• Діявольська справа, або Як ксьондз Шмідт замордував Анну Авмілер	25
• Для домашнього огнища, повість, І. Франка	85
• Доля України, вірші, Дм. Штогрина	35
• Домашна кухня, або як варити і печи, Леонтини Лучаківської, в оправі	1.00
• Домашний лікар, М. М. Белеґая	75
† Достойно есть, збірка в Шевченкові роковини	15
† Думки Тараса Шевченка	20
Дяк, оповідання, Марка Вовчка	20
† Дужим помахом крил, роман А. Крушельницького. Перший том 45 цнт., перший том друга частина 45 цнт., другий том перша частина 50 цнт., другий том друга частина 50 цнт. Всі чотири книжки	1.90
• Еволюція в образках, Д. Гирда	1.25
• Евстахій, повість з перших віків християнства, Хрістофа фон Шміда	30
† Електричність, Н. Р. Кемпбела	35
• Есперанто, український підручник міжнародної мови	40
• Єзуїтська преподобниця, історичне оповідання, Ор. Левицького	25
• Єлисавета, мучениця на царськім престолі, з німецького переклав М. П. Б. Ясенівський	60
• Жителі Марса, Всл. Ґерциновича	10
Життє, зарібки, орґанізації і т. п. в Злучених Державах	15
• Житопись чорта, М. Щустакевича	15
Жінка і її значінне в суспільнім життю. — Сільський хірург (3 ілюстрації). — Смерть отамана. — Дурень. — Дні нашої слави і недолі	15
Жовнір; Оферма, оповідання з військ. життя	10
† Завдання нової школи, нап. др. Густав Вінекен	10
За вольности України Яр. Веселовського	5
† Залісє, повість Осипа Маковея, друге справлене видання, брош.	1.00
† Замітки про сільське господарство Вол. Нікольського	35
† Записна книжка, оповідання, В. Винниченка	5
• Запорожська слава, історичне оповідання, А. Кащенка	50
† Запорожці, казка Івана Нечуя Левицького	20
• За рідний край, оповідання з часів Хмельниччини, Н. Бурлаки	30
За сестрою, оповідання з козацької старини, Андр. Чайковського	35
† Захар Беркут, образ громадського життя Карпатської Руси в XIII. віці, повість Івана Франка, опр.	1.50
† Збірка „Вільного Слова" за перший рік видання в полоні 1916 року	10
• Збірка оповідань для української молодіжи	40
Збірка повісток	10
† Збірник народних пісень і дум, брош. 50, опр.	65
† З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листє" й „Великі роковини". У біографічнім нарисі Івана Франка (нап. Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій, в оправі	3.40
† Звідки взялися і що значать назви „Русь" і „Україна", др. Л. Цеґельського	30
† З Дніпра на Дунай, оповідання для юнацтва з часів скасування Запорожської Січі, А. Кащенка, видання 3-те	40
† Земля, повість Ольги Кобилянської, опр.	2.00
З життя первісного чоловіка, про життя первісних і сучасних дикунів	35
† З журбою радість обнялась, збірка віршів, О. Олеся	60
† З культурного життя України, нап. др. Зенон Кузеля	10
• З ласки родини, повість в 3-ох частях, др. А. Чайковського	1.50
† Змагання, оповідання, А. Крушельницького	90
Знання життя, др. С. Демидчука	30
† Зоольоґія для вищих початкових шкіл та ґімназій з багатьома малюнками та барвними таблицями, нап. др. Іван Раковський, брош. 50 опр.	75
З років війни, сатиричні ілюстрації з европейської війни, оповідання і инше про старий край і Америку	30
• З теренів европейської війни, що ділось і діє сь в нашім ріднім краю	50
• З фільозофії політики, нап. др. А. Крістензен, пер. Мих. Ловинський	65
† Знак чотирох, дитективний роман, нап. Конан Дойл	75
• Іван Дурак та инші оповідання, гр. Л. Толстоя	25
• Іван Франко, біоґрафічно-літературний нарис	20
• Із звірячого царства, перша сотня найкращих казок. Зібрав В. Держирука	20
• Ікона Пречистої Діви, оповідання для народа, нап. Хрістоф фон Шмід, пер. Вас. Мереньків	10
Ілюстрована збірка. Вуси (3 ілюстрації).—Катерина (3 ілюстрації). — Нін і Семіраміда (2 ілюстрації). — Лист турецького султана запорожським козакам. — Відповідь запорожських козаків турецькому султанови (1 ілюстрація). — Алькоголізм і діти	20
• Ілюстрована історія України в 2-ох томах, М. Грушевського, в оправі	3.25
• Ілюстрована свята інквізиція, страшна смерть за віру в Бога	50
• Ілюстроване українське письменство в житеписах, др. М. Пачовського	35
• Індустріяльний юніонізм Даниїла де Леон і Промова В. Дебса	25
† Інститутка, оповідання Марка Вовчка	20
• Історія боротьби віри з наукою Дж. Дрепера (переклав з англійського М. Павлик)	1.50
† Історія Греції та Риму для школи й самонауки, з 46 малюнками й 3 картами, написав М. О. Ковалевський	65
Історія заложення Злучених Держав Північної Америки. — Самсон. — До тих, що сміються з пяної людини. — Як Сніжка щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землі (індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі	15
• Історія Московщини до Петра Великого	40
• Історія о золотокрилім лицарю	10
• Історія про гарну Магельону, оповідання з давних часів, і Про злодія у селі Гаківниці, оповідання, П. Куліша	25
• Історія про Луця Заливайка, Ів. Наумовича	30
• Історія про сироту Івася	20
• Історія України-Руси, з образками, нап. Олександер Барвінський, з додатком географії українських земель	40
† Історія української громади в Раштаті, нап. Омелян Терлецький, з ілюстраціями	1.75
† Казки братів Ґріммів, з переднім словом, портретом автора і малюнками в тексті	20
† Казки братів Ґрімм в чотирох томах з 180 малюнками, том І.	60
† Казки Вільгельма Гауффа, з 86-ма малюнками, частина перша (шість казок)	60
† Казки Вільгельма Гауффа, з 82-ма малюнками, частина друга (пять казок)	60
Казки про Циганів	10
† Казки Бехштайна, ч. 1	50
† Казки Бехштайна, ч. 2	50
† Кайдашева сімя, повість Івана Нечуя Левицького, з портретом автора і з передмовою Василя Верниволі, опр.	1.50
• Каменярі, журнал студентського кружка за рік 1919	1.00
• Камінна душа, повість, Гната Хоткевича	1.50
• Карл Маркс, його життє і наука, Еміля Гекера	15
• Кармелюк і Невільничка, оповідання Марка Вовчка	20
† Кармелюк, Невільничка, народні оповідання Марка Вовчка	20
• Катихизм христіянсько-католицької релігії, третий наклад	30
• Кльод Ґе і другі оповідання	20
• Кляса проти кляси, Л. Мартова	5
† Книжка про Німеччину. Німецький край, німецька праця, німецька культура. З причинками звісних осіб німецького життя і з багатьома ілюстраціями. В картон. оправі	1.00
• Кобзар Т. Шевченка (в 1-ім томі)	1.00
• Кобзар Т. Шевченка (в 2-ох томах)	1.50
† Кобзар Тараса Шевченка, з портретом автора, сторін XVI+707, опр.	2.50
• Козацька пімста, оповідання з козацької старовини, А. Чайковського	30
† Козацька помста, оповідання з козацької старовини, Андрія Чайківського, друге видання	40
• Коли зійшло сонце, оповідання з 2.000 року, П. Крата	30
† Колядя або пісні на Рождество Христове, одиноке на народню мову поправлене видання	20
Коляди і щедрівки на Різдво Христове і Богоявлення, з додатком пісень страстних, воскресних і инших пісень церковних	25
† Контрасти, нарис, В. Винниченка	10
• Коротка історія біблійна, Старий і Новий Завіт	50

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ: — Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий моні-ордер. Книжок на C. O. D. не висилається. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовленню книжок посилати 10 центів на реджістер. За недоручені книжки, коли замовляючий не прислав на реджістер 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖИЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий моні-ордер на імя, як подаємо у понисшій адресі.

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.